

Vsaka vas ima svoj glas tudi **v Občini Brežice**

Martin Dušič

Društvo za varovanje maternega jezika, naravne in kulturne dediščine
Maksa Pleteršnika Pišece, Pišece 4, SI 8255 Pišece, dusic.pisece@gmail.com

ISBN 978-961-286-684-6

Naša Zinka, tako smo akademikinjo Zinko Zorko najbližji vedno imenovali, je svoje življenjsko delo posvetila raziskovanju slovenskih narečij, zato vas nagovarjam s Pleteršnikovimi besedami, ki jih je zapisal v Pišecah in so se ohranile v njegovi rokopisni zapuščini:

»Kdor hoče, da mu bo rodbina slovenska, mora skrbeti, da bo slovenska beseda, da bo slovensko mišljenje gospodarilo v njej. Zakaj takih rodbin nimamo? Sami smo krivi! Sredotočje vsega rodbinskega življenja je – žena. Že po svoji naravi, k'tere čutje bolj vlada, kakor um, je ženska bolj sposobna nego bolj kozmopolitični možaki, z ljubeznijo se okleniti vsega, kar je domače.«

Zinka Zorko je ves čas sledila tem preroškim Pleteršnikovim mislim. Udeležila se je skoraj vseh Pleteršnikovih dnevov, zato je prav, da se ji Pišečani in vsi jezikoslovci, ki smo z njo sodelovali, oddolžimo s spominsko monografijo in se spomnimo tudi njenih narečjeslovnih raziskav v Pišecah in na Bizeljskem ter njenih nastopov na Pleteršnikovih dnevih. V Pišece se je vedno rada vračala in kot je imela rada naš kraj, tako smo jo imeli radi tudi Pišečani. Raziskala in opisala je naše pišeško narečje in skupaj s svojo mlado raziskovalko in doktorandko Anjo Benko je konec devetdesetih let 20. stoletja prehodila vse pišeške hribe. V svojih delih bo večno živela med nami.

Vesel sem, da se slovenski jezikoslovci in predvsem slovaropisci radi vračate v Pleteršnikove Pišece in ostajate zapisani njegovemu delu. Pišece so v zadnjih letih po besedah akademika Marka Jesenška postale leksikografsko središče Slovenije. K nam prihajate z vseh slovenskih univerz, tudi iz tujine, in vedno z veseljem spremljamo vaše jezikoslovno delo in strokovno

razpravo, ki se razživi na Pleteršnikovi domačiji. Poglobljeno razmišljanje o slovenskem znakovnem jeziku na Pleteršnikovih dnevih leta 2017 je pripomoglo, da je ta jezik dobil zakonsko podlago in se uveljavil v javnosti.

Pleteršnikov dan, posvečen življenju in delu Zinke Zorko, je tesno povezan tudi z Občino Brežice, saj pri nas poteka projekt *Vsaka vas ima svoj glas tudi v Občini Brežice*. Ker se spominjamo akademikinje Zinke Zorko, ki je tako natančno raziskala naše narečje, pišeška gledališka skupina *Smeh ni greh* vedno pripravlja svoje nastope tudi v narečju ter s tem izpolnjuje željo Zinke Zorko, da se pišeški govor razširja iz Pleteršnikove vasi širom po Sloveniji. Naša Zinka bi bila ponosna tudi na razstavo *Slovenija, Brežice in Pišce skozi oči naših rojakov*, ki smo jo pripravili v letošnjem letu v sodelovanju z Uradom vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu. Na Pleteršnikovi domačiji imamo nov čebelnjak, ki smo ga postavili prav tam, kjer je stal tudi že v Pleteršnikovih časih – med, ki so ga pridelale pišeške čebele, je imela zelo rada tudi naša Zinka Zorko. Njej v spomin v tej monografiji predstavljam projekt z narečnim besedjem in slovstveno folkloro *Vsaka vas ima svoj glas* tudi v Občini Brežice.

V *Društvu za varovanje maternega jezika, naravne in kulturne dediščine Maksa Pleteršnika Pišce* se na pobudo Strokovnih služb občine Brežice (Srednjeročni program kulture v občini 2020–2024) zavedamo, da je potrebno nekaj narediti za ohranitev naših narečij in značilne slovstvene kulture brežiškega območja, saj zanj glede na omenjeno specifiko še kako velja, »da 'ma vsaka vas svoj glas.« Odločili smo se zbrati narečno besedje in besedila pristne slovstvene folklore naših krajev, kar se je objavilo in se še objavlja na spletni strani Društva Pleteršnikova domačija (<https://www.pleternikova-domacija.si>), zapisano in izdano pa bo tudi v priložnostni publikaciji. Kot prostovoljci smo pritegnili k sodelovanju še ostale NVO (predvsem kulturna društva), ljubitelje slovenščine in zainteresirano šolsko mladino, strokovnjaki s področja slovenistike pa so nam pomagali z nasveti. Projekt je bil sprejet z velikim odobravanjem in na Občini Brežice so nas pohvalili, da odgovorno skrbimo tudi za narodno blago svojega območja, kar je za slovensko identiteto neprecenljiva vrednost. Strokovna svetovalca in recenzenta našega projekta sta član SAZU in profesor na Filozofski fakulteti Univerze v Mariboru Marko Jesenšek in profesorica Vera Smole s slovenističnega oddelka Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. Naš cilj je, da zapišemo čim več najstarejših narečnih besed in besedil, ki jih poznajo naši starejši sovaščani in sokrajani. Osredinili smo

se predvsem na vse, kar še ni bilo zapisano. Narečno besedje, ki smo ga zbrali, je dokument lokalnega govora današnjega časa, seveda pa je zelo pomembno zapisati še ohranjena besede in besedila, ki so šla že skoraj v pozabo, in sicer najbolj značilno besedje s področja kmetovanja, starih obrti in skoraj pozabljenih običajev. Dejstvo je, da stari predmeti in orodja izginjajo iz našega vsakdanjika, z njimi pa tudi znanje o njihovi uporabi in izdelavi. Izginjajo tudi besede. S projektom zagotovo rešujemo besede kot nesnovno dediščino, saj nam snovna zelo hitro izginja. Sodelujemo z vsemi, ki se odzovejo našemu vabilu – veseli smo »naturščikov«, ki nam posredujejo ali pomagajo zbirati besedno gradivo na terenu, ali pa zapisovalcev zbranega jezikovnega gradiva (tudi AV-zapise). Gradivo smo zbrali, moramo pa ga še obdelati in pripraviti končno redakcijo – pohvalim pa se lahko, da je gradivo deloma že na razpolago za branje in tudi za dialektološko delo. Razvojni projekt se brez finančnega kritja ne more izvajati, saj moramo poleg osnovne tehnologije računalniškega zapisovanja zagotavljati tudi primerne društvene prostore in druge dodatne materialne stroške za nemoteno in zahtevno delo.

Predstavljam še tabelarni pregled aktivnosti, ki smo jih doslej opravili v projektu *Vsaka vas ima svoj glas* tudi v Občini Brežice:

Aktivnost	Kratek opis	Kraj/čas izvedbe
Oblikovanje ekip za raziskovalno in terensko delo v skladu z zasnovo projekta, izobraževalna srečanja, navezovanje stikov.	Po odobritvi oz. zagotovitvi finančnega kritja projekta s strani Občine Brežice so se začel takojšnje aktivnosti za raziskovalno delo po terenu.	Pišeece in določene lokacije po občini – avgust 2021
Predstavitve projekta <i>Vsaka vas ima svoj glas</i> tudi v občini Brežice na Pleteršnikovem simpoziju. Razvojni izobraževalni projekt občine Brežice s finančno podporo, ki jo je dobil na razpisu, se predstavi tudi na Radiu Sraka Novo mesto v oddaji Naš vsakdanjik.	Konzultacija s strokovnjaki tega področja, še posebej glede glasovnih znakov za naše najbolj tipične narečne glasove. Odlično je izzvenel tudi nastop gledališke skupine <i>Smeh ni greh</i> v pišeškem narečju.	September 2021

Aktivnost	Kratek opis	Kraj/čas izvedbe
<p>Posodobitev spletne strani, izdelava računalniškega programa za zapis besedja in sposoja nujne opreme za izvedbo projekta, po potrebi izobraževanje ključnih zapisovalcev.</p> <p>Vključitev projekta v Interaktivni zemljevid slovenskih narečij na spletu URL https://narecja.si/</p>	<p>Za projekt smo morali posodobiti spletno stran Društva, začelo se je delo na terenu, brskanje oz. iskanje po zapisanih virih glede naših narečij; gradiva ni bilo veliko. Pod vodstvom strokovne svetovalke projekta prof. dr. Vere Smole se vključujemo na zemljevid slovenskih narečij na internetu; prvi pripravljeni prispevek v našem narečju je <i>Stara kmečka hiša naših krajev</i> (besedni in zvočni zapis).</p>	<p>Oktober 2021</p>
<p>Projektno terensko delo:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zbiranje in zapisovanje, morebiti tudi snemanje narečnih besed z ustrezno razlago besedne zveze, v kateri je navedena beseda; – delo na področju slovstvene folklorne, inačicah nastankov krajevnih imen (npr. tipična zgodba kraja, bajka ali mit, legenda, ledinska imena z razlago, zakaj rečemo tako ...); – legenda, predstavitev vaškega posebnega itd. 	<p>K sodelovanj smo pritegnili posameznike, ki želijo sodelovati in pomagati pri nastanku publikacije in zgoščenke kot zbiralci oziroma zapisovalci, ali pa so nam narečno oz. slovstveno posebnost kot najbolj avtohtoni viri kar posredovali.</p> <p>Ker smo zapisovalci besed domačini, ki v svojem domačem okolju še uporabljamo narečje, je to dober in zanesljiv vir narečnih besed, ki jih opazimo in zapisujemo, primerjamo in preverjamo. Na medmrežju in v elektronski obliki bo tako lahko nastajal zanimiv slovarski splet, popestren s slovstveno folkloro v sliki, zvoku in besedi, kar je nacionalno pomembno, za Občino Brežice pa dobra promocija.</p>	<p>November 2021</p>
<p>Redakcija gradiva in strokovna analiza.</p> <p>Digitalizacija dela z zapisanega gradiva. Ustvarjanje zvočnega in slikovnega zapisa iz gradiva. Najbolj tipični in zanimivi izrazi ali besede, besedne zveze, reki ...</p> <p>Priprava gradiva za tisk, lektoriranje in recenzija.</p> <p>ZOOM-srečanje v sodelovanju z ZKD Brežice.</p>	<p>Pogovor o vsebini projekta s predstavniki kulturnih društev v občini in povabilo k sodelovanju in nadgradnji projekta.</p>	<p>December 2021</p>